

ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞERLENDİRME TERCİHLERİ İLE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME GENEL YETERLİK ALGILARININ BELİRLENMESİ*

Betül KARADUMAN¹
Tuğba YANPAR YELKEN²

ÖZ

Araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının değerlendirme tercihleri ile ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarını belirlemektir. Araştırma tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi bünyesindeki lisans programlarına kayıtlı tüm öğretmen adayları oluşturmaktadır. Katılımcılar, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada lisans programları tabakalamada ölçüt olarak ele alınmış ve 4. Sınıfa devam eden, toplam 262 öğretmen adayı katılımcı olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak; 1994 yılında Birenbaum tarafından geliştirilen ve 2008 yılında Gülbahar ve Büyüköztürk tarafından Türkçe' ye uyarlan "Değerlendirme Tercihleri Ölçeği" ve 2008 yılında Nartgün tarafından geliştirilen "Öğretmen Adayları İçin Ölçme Ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler tek yönlü ANOVA analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak, öğretmen adayları genel olarak; süreç odaklı değerlendirme türlerini tercih etmektedirler. Ayrıca kendilerini ölçme ve değerlendirme konusunda orta düzeyde yeterli algılamaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Ölçme ve Değerlendirme; Ölçme Değerlendirme Yeterlik Algısı, Değerlendirme Tercihleri, Öğretmen Adayları

IDENTIFICATION OF PROSPECTIVE TEACHERS' EVALUATION PREFERENCES AND GENERAL PROFICIENCY PERCEPTIONS IN MEASUREMENT AND EVALUATION*

ABSTRACT

The main purpose of this study is to identify evaluation preferences and general proficiency perceptions of prospective teachers. This study is a descriptive one using a survey method. The target population of the study is all the prospective teachers attending undergraduate program in the Education Faculty of a university. The participants were recruited using stratified purposeful sampling method. Undergraduate program was taken as the criterion and 262 prospective teachers attending 4th grade participated in the study. Data were gathered by "Evaluation Preferences Scale" which was developed by Birenbaum in 1994 and adapted to Turkish by Gülbahar and Büyüköztürk in 2008 and "Scale for General Proficiency Perception of Prospective Teachers in Assessment and Evaluation" developed by Nartgün in 2008. Data were analyzed by one way ANOVA analyze technique. As a result, teachers in general, prefer the types of process-oriented evaluation. Also perceive themselves as moderately adequate about assessment and evaluation.

Keywords: Assessment and Evaluation, Proficiency Perception of Assessment and Evaluation, Evaluation Preferences, Prospective Teachers

¹Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, bkaraduman@cu.edu.tr, ORCID:0000-0002-7724-3930

²Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, tyanpar@mersin.edu.tr, ORCID:0000-0002-0800-4802

* Bu çalışma, "1. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi" nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Received/Geliş:29.11.2019 Accepted/Kabul:10.02.2020, Research Article/Araştırma Makalesi

Cite as/Alıntı: Karaduman, B., Yanpar Yelken, T. (2020), "Öğretmen Adaylarının Değerlendirme Tercihleri İle Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algılarının Belirlenmesi", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 29, sayı 1, s. 339-353 .

Giriş

Eğitimin temel amaçlarından biri, hızla değişen ve gelişen toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek bireyler yetiştirmektir. Eğitim, hem öğrencinin davranışlarında bir değişiklik sunmalı, hem de kişinin mevcut ve gelecekteki becerilerini dengeleyerek, bugünkü ve gelecekteki gereksinimlerini karşılamasını sağlamalıdır (Cervantes,1996; Akt: Karaca, 2008, s.2). Eğitimin amacına ulaşıp ulaşmadığı, öğrenciden beklenen değişikliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi gerekir ki bu da ölçme ve değerlendirmenin gerekliliğini ortaya koyar. Öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin başarılarını ve eksikliklerini belirlemek, öğretim yöntemlerinin etkililiğini anlamak ve programın kuvvetli ve zayıf yanlarını ortaya çıkarmak için yapılır(MEB, 2004). Ölçme ve değerlendirme ile öğretim sürecinin sürekli izlenmesi, her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit ve düzenleme imkânı verir (Yetkin & Daşcan,2006).

Sınıftaki öğretimin iyi yürütülebilmesi için, öğrenci başarısının sık sık ölçülüp değerlendirilmesi gerekir ve öğretmene bu konuda büyük sorumluluklar düşer (Kilmen, Akın Kösterelioğlu & Kösterelioğlu, 2007). Bir derste öğrencilerin başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi söz konusu ise, bu işi yapması en uygun olan kişi dersin öğretmenidir. Öğretmen, bu görevi yerine getirebilmek için, ölçme ve değerlendirme alanının bazı özel bilgilerini rahatlıkla kullanabilecek derecede iyi bilmek, bu alanda bazı beceriler geliştirmiş ve olumlu tutumlar kazanmış olmak zorundadır (Turgut, 1997). 2002 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından öğretmen yeterliklerini belirlemek adına bir çalışma yapılmış, bu çalışmaya göre öğretmen yeterlikleri şu şekilde tanımlanmıştır:

“Amaca uygun ölçme ve değerlendirme yöntemini belirleme, öğrencinin performans ölçütlerini belirleme, yazılı yoklama yapma, sözlü yoklama yapma, doğru- yanlış türü test yapma, eşleştirme türü test yapma, tamamlama türü test yapma, çoktan seçmeli test yapma, hazırladığı ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliklerini saptama, ödev ve proje değerlendirme, öğrenci çalışma dosyasını değerlendirme, değerlendirme sonuçlarını okul yönetimine bildirme, öğrenci velisine geribildirim sağlama, mutlak değerlendirme yapma bağlı değerlendirme yapma, öğrencilerin bağlı değerlendirme sürecine katılımlarını sağlama, kendi öğretiminin etkinliğini değerlendirme, öğrencilerin kendini değerlendirmesine yardımcı olma, öğrenciye geri bildirim sağlama, performans testi yapma, tutum ölçmedir” (MEB, 2002).

Geleceğin öğretmenleri olan aday öğretmenlerin yeterlik algıları ve tercihleri bu noktada değer kazanmaktadır. Bu nedenle hizmet öncesi eğitimden itibaren bu konuda bilgili ve kendine yetebilen öğretmenlerin yetiştirilmesine önem verilmesi gerekmektedir. Ancak yapılan birçok araştırma göstermektedir ki; birçok öğretmen ve öğretmen adayı, ölçme ve değerlendirme alanındaki gelişmelere yeterince ayak uyduramamakta ve dolayısıyla da kendilerini bu konuda çok yeterli görmemektedirler (Yıldırım& Semerci, 2006; Kilmen, Akın Kösterelioğlu & Kösterelioğlu, 2007, Karaca, 2004; Yapıcı & Demirdelen, 2007; Gözütok, Akgün & Karacaoğlu, 2005; Yaşar vd, 2005).

İçeriğin öğretilmesi ve değerlendirilmesi süreçleri bir bütündür ve karşılıklı bir etkileşim içindedirler. Ayrıca, seçilen değerlendirme yöntemi öğrencilerin içeriğe yaklaşımlarını ve öğrenme düzeylerini etkilemekte, dolayısı ile üst düzey düşünme becerilerini kazanmalarına yardımcı olabilmektedir (Gülbahar & Büyüköztürk, 2008). Son yıllarda toplumdaki gelişme, yapılandırmacı paradigmaya yönelme ve yeni öğrenme çevrelerinin uygulamayla bütünleşmesi ile değerlendirmenin eğitimdeki yeri değişmiştir (Simons, van der Linden & Dufy, 2000, Akt: van de Watering ve diğ., 2008). Yeni değerlendirme kültürü, öğrenme ve öğretimin değerlendirme ile entegrasyonuna vurgu yapmaktadır (Segers ve diğ., 2003). Öğrenme ürününün yanında öğrenme sürecinin değerlendirmeye katılması önem kazanmıştır. Öğrencilerin ödevler ya da sınavlarda sergilediklerinden daha başarılı olduklarının ve daha fazlasını bildiklerinin öğretmenlerce bilindiği durumlar vardır. Bu gibi durumlarda, öğretmenlerin öğrencilerin başarılarını değerlendirmede birçok yöntemi birlikte kullanması gerekmektedir.

Gelbal ve Kellecioğlu (2007) tarafından yapılan çalışmada; öğretmenlerin, öğrencileri tanıma ve başarılarını ölçmede, kendilerini yeterli gördükleri geleneksel yöntemleri kullanmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrenci merkezli değerlendirme yöntemlerini çok az kullanmaktadırlar çünkü kendilerini yeterli görmemektedirler. Duban ve Küçükylmaz (2008)' in çalışmalarında, sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri alınmıştır. Karaca (2004) öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme araçlarını geliştirme konusundaki yeterlikleri yeterince kazanamadıklarını belirlemiştir. Öğretmen adaylarının ölçme aracı geliştirme konusundaki yeterlik algıları, öğrencilerin kayıtlı oldukları programa göre değişmektedir.

Değerlendirme, öğrenmenin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bir değerlendirme yönteminin iyi veya kaliteli olarak nitelendirilebilmesi için, öğrencilerin öğrenme sürecinin bir parçası olmalıdır. Ayrıca öğrencilere neyi, nasıl öğrenmeleri gerektiği konusunda yol göstermelidir. Bu yaklaşımın temelinde, öğretim ve öğrenme yöntemleri ile değerlendirme yöntemlerinin benzer şekilde tanımlandığı ve değerlendirmenin öğrenmenin gerçekleşmesine katkı sağlaması gerektiği düşüncesi vardır (Biggs, 2003, Akt: Gülbahar ve Büyüköztürk, 2008).

Öğrencilerin öğretim ve değerlendirme ile ilgili tercihleri, öğrenme süreci ve sonuçlarının anlaşılabilmesi açısından değerlidir (Birenbaum, 2007). Her öğrenciye hangi yöntemle değerlendirilmek istediğini sormak veya değerlendirme yöntemleri konusunda seçenek sunmak, öğrencilerin motivasyonunun artmasına, daha fazla öğrenme sorumluluğu almasına, daha detaylı ve kapsamlı öğrenmesine yol açabilir (Gülbahar ve Büyüköztürk, 2008). Bu bağlamda geleceğin bireylerini yetiştirecek olan öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki tercihlerinin ve yeterlik algılarının belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu konuda elde edilen bilgilerin öğretmen yetiştiren kurumlara ışık tutması beklenmektedir.

Bu çalışmanın genel amacı öğretmen adaylarının değerlendirme tercihleri ile ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algı düzeyleri nedir?

2. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre değerlendirme yöntemlerine ilişkin değerlendirme tercihleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre öğrencilere ilişkin değerlendirme tercihleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre sınav alma, notlandırma ve raporlaştırmaya ilişkin değerlendirme tercihleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre *temel kavramlara* ilişkin yeterlik algıları anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
6. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre *ölçme tekniklerine* ilişkin yeterlik algıları anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
7. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre *istatistiksel çözümleme ve raporlaştırmaya* ilişkin yeterlik algıları anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının değerlendirme tercihleri ile ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının belirlenmesini amaçlayan bu çalışma betimsel nitelikte olup, çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Karasar' a (2007) göre, tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

Araştırma Grubu

Çalışma evrenini, bir üniversitenin eğitim fakültesi bünyesindeki lisans programlarına kayıtlı tüm öğretmen adayları oluşturmaktadır. Katılımcılar, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada lisans programları tabakalamada ölçüt olarak ele alınmış ve 4. Sınıfa devam eden, toplam 262 öğretmen adayı katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcılara ilişkin betimsel değerler Tablo 1' de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Betimsel Değerler

	PROGRAM	CİNSİYET					
		BAYAN		ERKEK		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%
	Fen Bilgisi öğretmenliği	22	8.4	11	4.2	33	12.6
	İngilizce öğretmenliği	43	16.4	13	5.0	56	21.4
	Okul öncesi öğretmenliği	53	20.2	8	3.1	61	23.3
	Sınıf öğretmenliği	36	13.7	25	9.5	61	23.3
	Sosyal bilgiler öğretmenliği	9	3.4	14	5.3	23	8.8
	Türkçe öğretmenliği	17	6.5	11	4.2	28	10.7
	TOPLAM	180	68.7	82	31.3	262	100

Tablo 1’ de görüldüğü üzere katılımcılardan 180 kişi (%68.7) bayan, 82 kişi (%31.3) ise erkektir. Katılımcıların programlara göre dağılımı ise şu şekildedir; Fen Bilgisi Öğretmenliği programından 33 kişi (%12.6), İngilizce Öğretmenliği programından 56 kişi (%21.4), Okul Öncesi Öğretmenliği programından 61 kişi(%23.3), Sınıf Öğretmenliği programından 61 kişi (%23.3), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programından 23 kişi(%8.8) ve Türkçe Öğretmenliği programından ise 28 kişi (%10.7).

Bu çalışmada katılımcıların 4. Sınıfa devam eden öğretmen adayları olarak belirlenmesinin nedeni bu öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme lisans programı kapsamında “ölçme ve değerlendirme” dersini almış olmalarıdır. Bu dersin içeriği aşağıdaki gibi ifade edilmektedir;

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yeri ve önemi, ölçme ve değerlendirme ile ilgili temel kavramlar, ölçme araçlarında bulunması istenen nitelikler (güvenirlilik, geçerlik, kullanılabilirlik), eğitimde kullanılan ölçme araçları ve özellikleri, geleneksel yaklaşımlara dayalı olan araçlar (yazılı sınavlar, kısa yanıtli sınavlar, doğru-yanlış tipi testler, çoktan seçmeli testler, eşleştirmeli testler, sözlü yoklamalar, ödevler), öğrenciyi çok yönlü tanımaya dönük araçlar (gözlem, görüşme, performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, araştırma kâğıtları, araştırma projeleri, akran değerlendirme, öz değerlendirme, tutum ölçekleri), ölçme sonuçları üzerinde yapılan temel istatistiksel işlemler, öğrenme çıktılarını değerlendirme, not verme, alanı ile ilgili ölçme aracı geliştirme (YÖK,1998).

Yapılan çalışmanın amacına uygun olarak kullanılan ölçme araçlarının içeriği de bu dersin içeriğini kapsayacak niteliktedir.

Veri Toplama Araçları

Değerlendirme Tercihleri Ölçeği

Öğretmen adaylarının değerlendirme tercihlerini belirlemek amacı ile “Değerlendirme Tercihleri Ölçeği” kullanılmıştır. 1994 yılında Birenbaum tarafından geliştirilen ve özgün adı “Assessment Preferences Inventory-API” olan ölçek 2008 yılında Gülbahar ve Büyüköztürk tarafından Türkçe’ ye uyarlanmıştır ve güvenirlilik katsayısı .79 ‘dur. Ölçekte 5’likert tipi ifadeler yer almaktadır.

- 1- Hemen hemen hiçbir zaman
- 2 -Nadiren
- 3 -Zaman zaman
- 4 -Sık sık
- 5 -Hemen hemen her zaman

Uyarlanmış ölçekte toplam 72 madde bulunmaktadır. Ölçek çeşitli boyut ve altboyutlardan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları ve içerdikleri madde sayıları aşağıda verilmiştir:

I. Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Boyutlar (32 madde)

1. Değerlendirme Türleri (16 madde)

- a. Alternatif Değerlendirme Türleri (projeler, ürün dosyaları, sınıf içi tartışmalar vb.)
 - b. Klasik Değerlendirme Türleri (yazılı ve sözlü sınavlar)
- ##### *2. Madde biçimi/İşlem türü (12 madde)*

- a. Basit/Seçmeli (çoktan seçmeli, doğru-yanlış vb.)
 - b. Karmaşık/Oluşturmacı (kavram haritaları, performansa dayalı beceriler vb.)
 3. *Değerlendirmeye hazırlık (4 madde)*: Hazırlık sürecinde rehberlik, örnekler.
- II. Öğrencilere İlişkin Boyutlar (26 madde)**
1. *Bilişsel Süreçler (14 madde)*: Açıklayıcı, işlemsel, kavramsal, sentez, kritik düşünme, değerlendirme ve yaratıcılık.
 2. *Öğrenci Rolü/Sorumlulukları (12 madde)*: Kriterlerin ve değerlendirme standartlarının belirlenmesine katılım; madde yazımı, değerlendirme (kendini değerlendirme, akran değerlendirme), işbirliği.
- III. Sınav Alma, Notlandırma ve Raporlaştırma (14 madde)**: Kritere dayalı, öğrencinin kendi gelişimi, tek bir not, notlandırmada objektif olma, dönüt .

Öğretmen adayları için ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algısı ölçeği:

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının belirlenmesi için 2008 yılında Nartgün tarafından geliştirilen “öğretmen adayları için ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algısı ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı .91’ dir. 1-Çok yetersizim, 2-Yetersizim, 3-Orta düzeyde yeterliyim, 4-Yeterliyim, 5-Çok yeterliyim şeklinde 5’ li likert tipi ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları ve içerdiği madde sayıları aşağıda verilmiştir:

- I. Temel kavramlar (6 madde)
- II. Ölçme teknikleri (9 madde)
- III. İstatistiksel çözümlenme ve raporlaştırma (9 madde).

Verilerin analizi

Elde edilen veriler tek yönlü ANOVA analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde her iki ölçeğin de her bir boyutu ve alt boyutlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Değerlendirme Tercihleri İle İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre değerlendirme yöntemlerine ilişkin değerlendirme tercihlerinin betimsel değerleri Tablo 2’ de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Değerlendirme Tercihlerine Dair Betimsel Değerler

	Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Boyutlar*						
	Değerlendirme türleri*			Madde biçimi/ işlem türü			
	N	Alternatif deę. türleri		Basit/ seçmeli		Karmaşık/ oluşturmacı	
\bar{X}		S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	
Fen Bilgisi Öğretmenliği	33	3.215	.534	3.311	.730	2.885	.660
İngilizce Öğretmenliği	56	3.423	.668	3.434	.759	2.943	.610
Okul Öncesi Öğretmenliği	61	2.811	.625	3.328	.696	2.584	.653
Sınıf Öğretmenliği	61	3.450	.616	3.349	.701	3.193	.587

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23	3.156	.518	3.143	.730	2.739	.720
Türkçe Öğretmenliği	28	3.372	.593	2.725	.501	2.879	.559

*Boyutlardan “değerlendirmeye hazırlık” boyutu ve “değerlendirme türleri” boyutunun alt boyutu olan “klasik değerlendirme türleri” alt boyutuna ilişkin levene testi sonuçları ANOVA uygulamaya uygun bulunmadığı için tabloda değerlerine yer verilmemiştir.

Tablo 2’ de görüldüğü üzere her bir alt boyutta öğretmen adaylarının değerlendirme türlerinden *alternatif değerlendirme türlerini* orta düzeyde tercih ettikleri, *madde biçimi/işlem türü* boyutunda ise *basit/seçmeli madde biçimlerini*, *karmaşık/ oluşturmacı madde biçimlerine* göre daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Devam edilen programa göre öğretmen adaylarının değerlendirme yöntemlerine ilişkin tercihleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek adına tek yönlü ANOVA yapılmış ve sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Tercihlerinin Devam Edilen Programa Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değerlendirme yöntemlerine ilişkin boyutlar			Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı farklılık
<i>Değerlendirme Türleri</i>	<i>Alternatif Değerlendirme Türleri</i>	Gruplar arası	16.439	5	3.288	8.841	.000	FBÖ>OÖÖ İÖ>OÖÖ SÖ>OÖÖ, SBÖ SBÖ>OÖÖ TÖ>OÖÖ
		Gruplar içi	95.204	256	.372			
		TOPLAM	111.643	261				
	<i>Basit/seçmeli</i>	Gruplar arası	10.844	5	2.169	4.415	.001	FBÖ>TÖ İÖ>TÖ OÖÖ>TÖ SÖ>TÖ
		Gruplar içi	125.765	256	.491			
		TOPLAM	136.609	261				
<i>Madde biçimi/ işlem türü</i>	<i>Karmaşık/ Oluşturmacı</i>	Gruplar arası	12.022	5	2.404	6.132	.000	FBÖ>OÖÖ İÖ>OÖÖ SÖ>FBÖ, İÖ, TÖ SÖ>OÖÖ, SBÖ
		Gruplar içi	100.382	256	.392			
		TOPLAM	112.405	261				

Tablo 3’ te görüldüğü üzere her bir alt boyutta devam edilen programa göre öğretmen adaylarının değerlendirme tercihleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır (alternatif değerlendirme türleri için $F_{(5,261)}=8.841$, $p<.05$; basit/seçmeli madde biçimi için $F_{(5,261)}=4.415$, $p<.05$ ve karmaşık/oluşturmacı işlem türü için $F_{(5,261)}=6.132$, $p<.05$).

Öğrencilere İlişkin Değerlendirme Tercihleri İle İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre öğrencilere ilişkin değerlendirme tercihlerinin betimsel değerleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğrencilere İlişkin Değerlendirme Tercihlerine Dair Betimsel Değerler

Öğrencilere İlişkin Boyutlar	Bilişsel Süreçler			Öğrenci rolü/ Sorumlulukları	
	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Fen Bilgisi öğretmenliği	33	3.427	.620	3.392	.576
İngilizce öğretmenliği	56	3.730	.666	3.566	.567
Okul öncesi öğretmenliği	61	3.148	.691	3.492	.615
Sınıf öğretmenliği	61	3.704	.491	3.850	.642
Sosyal bilgiler öğretmenliği	23	3.606	.571	3.544	.587
Türkçe öğretmenliği	28	3.444	.600	3.402	.643

Tablo 4’ te görüldüğü gibi; Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre öğrencilere ilişkin boyutlarda değerlendirme tercihlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere tek yönlü ANOVA uygulanmış ve sonuçları Tablo 5’ te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğrencilere İlişkin Değerlendirme Tercihlerinin Devam Edilen Programa Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Öğrencilere İlişkin Boyutlar	Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı farklılık	
Bilişsel süreçler	Gruplar arası	13.564	5	2.713	7.180	.000	FBÖ>OÖÖ İÖ>FBÖ, OÖÖ, TÖ SÖ>FBÖ, OÖÖ SBÖ>OÖÖ TÖ>OÖÖ
	Gruplar içi	96.726	256	.378			
	TOPLAM	110.290	261				
Öğrenci rolü/ sorumlulukları	Gruplar arası	7.003	5	1.401	3.796	.002	SÖ>FBÖ, İÖ,OÖÖ, SÖ>SBÖ, TÖ
	Gruplar içi	94.448	256	.369			
	TOPLAM	101.451	261				

Tablo 5’ te görüldüğü üzere öğrencilere ilişkin boyutta, devam edilen programa göre öğretmen adaylarının değerlendirme tercihleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (bilişsel süreçler için $F_{(5-261)}=7.180$, $p<.05$; öğrenci rolü/ sorumlulukları için $F_{(5-261)}=4.415$, $p<.05$). bilişsel süreçler açısından anlamlı farklılık genel olarak OÖÖ aleyhine bulunmuştur. Öğrenci rolü/ sorumlulukları boyutunda ise sonuçlar tamamen SÖ programına devam eden öğretmen adaylarının lehine görülmektedir.

Sınav Alma, Notlandırma Ve Raporlaştırmaya İlişkin Değerlendirme Tercihleri İle İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre sınav alma, notlandırma ve raporlaştırmaya ilişkin değerlendirme tercihlerinin betimsel değerleri Tablo 6' da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Sınav Alma, Notlandırma ve Raporlaştırma Tercihlerine Dair Betimsel Değerler

Sınav alma, notlandırma ve raporlaştırma	N	\bar{X}	S
Fen Bilgisi Öğretmenliği	33	3.429	.600
İngilizce Öğretmenliği	56	3.763	.551
Okul Öncesi Öğretmenliği	61	3.319	.591
Sınıf Öğretmenliği	61	3.792	.501
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23	3.500	.587
Türkçe Öğretmenliği	28	3.594	.631

Öğretmen adaylarının sınav alma, notlandırma ve raporlaştırma tercihleri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü ANOVA yapılmış ve sonuçlar Tablo 7' de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının sınav alma, notlandırma ve raporlaştırmaya İlişkin Değerlendirme Tercihlerinin Devam Edilen Programa Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı farklılık	
Sınav alma, notlandırma ve raporlaştırma	Gruplar arası	9.677	5	1.935	6.001	.000	İÖ>FBÖ, OÖÖ SÖ>FBÖ, OÖÖ, SBÖ TÖ>OÖÖ
	Gruplar içi	82.562	256	.323			
	TOPLAM	92.239	261				

Tablo 6'da görüldüğü üzere sınav alma, notlandırma ve raporlaştırma boyutunda, devam edilen programa göre öğretmen adaylarının değerlendirme tercihleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(5-261)}=6.001$, $p<.05$).

Temel Kavramlara İlişkin Yeterlik Algıları İle İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre temel kavramlara ilişkin yeterlik algılarının betimsel değerleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Temel Kavramlarla İlgili Yeterlik Algılarına İlişkin Betimsel Değerler

Temel kavramlar	N	\bar{X}	S
Fen Bilgisi Öğretmenliği	33	3.859	.562
İngilizce Öğretmenliği	56	3.464	.660
Okul Öncesi Öğretmenliği	61	3.413	.737
Sınıf Öğretmenliği	61	3.481	.714
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23	3.131	.702
Türkçe Öğretmenliği	28	3.816	.706

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre temel kavramlara ilişkin yeterlik algıları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’ da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının devam ettikleri program göre temel kavramlara ilişkin yeterlik algıları ANOVA sonuçları

		Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı farklılık
Temel kavramlar	Gruplar arası	10.678	5	2.136	4.498	.001	FBÖ>İÖ; OÖÖ; SÖ; SBÖ SÖ>SBÖ TÖ>İÖ; OÖÖ; SÖ; SBÖ
	Gruplar içi	121.549	256	.475			
	TOPLAM	132.227	216				

Tablo 9’ da görüldüğü üzere öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre temel kavramlara ilişkin yeterlik algıları devam ettikleri programa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($F_{(5-261)}=4.498$, $p<.05$).

Ölçme Tekniklerine İlişkin Yeterlik Algıları İle İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre ölçme tekniklerine ilişkin yeterlik algılarının betimsel değerleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Devam Ettikleri Programa Göre Ölçme Tekniklerine İlişkin Yeterlik Algıları Betimsel Değerleri

Ölçme teknikleri	N	\bar{X}	S
Fen Bilgisi Öğretmenliği	33	3.761	.542
İngilizce Öğretmenliği	56	3.629	.517
Okul Öncesi Öğretmenliği	61	3.519	.685
Sınıf Öğretmenliği	61	3.870	.587
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23	3.270	.784
Türkçe Öğretmenliği	28	3.778	.561

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre, ölçme tekniklerine ilişkin yeterlik algıları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve sonuçları Tablo 11’ de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre ölçme teknikleri yeterlik algıları ANOVA sonuçları

		Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı farklılık
Ölçme teknikleri	Gruplar arası	8.186	5	1.637	4.413	.001	FBÖ>SBÖ
	Gruplar içi	94.972	256	.371			SÖ>İÖ; OÖÖ; SBÖ
	TOPLAM	103.158	261				TÖ>SBÖ

Tablo 11’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre ölçme tekniklerine ilişkin yeterlik algıları devam ettikleri programa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($F_{(5-261)}=4.413$, $p<.05$).

İstatistiksel Çözümleme ve Raporlaştırmaya İlişkin Yeterlik Algıları İle İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre istatistiksel çözümleme ve raporlaştırmaya ilişkin yeterlik algılarının betimsel değerleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretmen Adaylarının Devam Ettikleri Programa Göre İstatistiksel Çözümleme ve Raporlaştırmaya İlişkin Yeterlik Algıları Betimsel Değerleri

<i>Ölçme teknikleri</i>	N	\bar{X}	S
Fen Bilgisi Öğretmenliği	33	3.560	.580
İngilizce Öğretmenliği	56	2.895	.741
Okul Öncesi Öğretmenliği	61	3.173	.778
Sınıf Öğretmenliği	61	3.525	.746
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23	2.903	.887
Türkçe Öğretmenliği	28	3.341	.683

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre istatistiksel çözümleme ve raporlaştırmaya ilişkin yeterlik algıları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve sonuçları Tablo13’ te sunulmuştur.

Tablo 13. Öğretmen Adaylarının Devam Ettikleri Programa Göre İstatistiksel Çözümleme ve Raporlaştırmaya İlişkin Yeterlik Algıları ANOVA Sonuçları

		Kareler toplamı	Sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı farklılık
Ölçme teknikleri	Gruplar arası	18.135	5	3.627	6.602	.000	FBÖ>İÖ; OÖÖ; SÖ; SBÖ
	Gruplar içi	140.642	256	.549			OÖÖ>İÖ
	TOPLAM	158.777	261				SÖ>İÖ; OÖÖ; SBÖ TÖ>İÖ; SBÖ

Tablo 13'te görüldüğü üzere öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre istatistiksel çözümleme ve raporlaştırmaya ilişkin yeterlik algıları devam ettikleri programa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($F_{(5-261)}=6.602, p<.05$).

Sonuç ve Tartışma

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programdan bağımsız olarak ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algı düzeyleri incelendiğinde ($\bar{X}=3.46$) kendilerini genel olarak orta düzeyde yeterli gördükleri belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının devam ettikleri programa göre, değerlendirme tercihleri ve ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları aralarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu bulgu Karaca(2004) ve Kilmen, Akın-Kösterelioğlu ve Kösterelioğlu (2007) tarafından yapılan araştırmaların bulgusuyla paralellik göstermektedir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının farklı güdülenmişlik düzeylerinde yer almalarından kaynaklanmış olabilir. Çoklar ve Odabaşı (2009)' na göre; bazı derslerin verilmiş şekilleri öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme boyutundaki öz yeterliklerini etkilemiş olabilir.

Öğretmen adayları *değerlendirme yöntemlerine* ilişkin boyutlardan *madde biçimi/ işlem türü* alt boyutunda genel olarak *basit/seçmeli madde biçimlerini*, *karmaşık/oluşturmacı madde biçimlerine* göre daha çok tercih etmektedirler. Bu bulgu; Struyven, Dochy ve Janssens (2005) tarafından üniversitedeki öğrencilerin değerlendirme algıları konusunda yapılan tarama çalışmasında öğrencilerin uzun cevap gerektiren sınav yerine çoktan seçmeli maddelerden oluşan sınav türünü daha çok belirttikleri bulgusu ile örtüşmektedir. Güven (2001)' in çalışmasında da öğretmenlerin en sık kullandıkları madde türünün çoktan seçmeli maddeler olduğu belirtilmiştir. Sadece Türkçe Öğretmenliği programına devam eden öğrencilerin, *karmaşık/oluşturmacı madde biçimlerine* dair ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında, alternatif değerlendirme türlerine dair ortalamalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının “sık sık” düzeyine yakın bir tercihlerinin olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının *bilişsel süreçlere ilişkin değerlendirme türlerinin* “ sık sık” kullanılmasını tercih ettikleri görülmektedir. Buradan öğretmen adaylarının yapılandırmacı paradigmanın etkisiyle bilişsel süreçlere verdikleri önemin arttığı söylenebilir. Gruplardan Okul Öncesi Öğretmenliği' ne devam eden öğretmen adaylarının ise bilişsel süreçlere ilişkin değerlendirmelerin kullanılmasını “zaman zaman” tercih ettikleri görülmektedir. *Öğrencinin rolünün ve sorumluluklarının* olduğu

değerlendirme türlerinin kullanılması, genel olarak öğretmen adayları tarafından tercih edilmekte, özellikle Sınıf Öğretmenliğine devam eden öğretmen adaylarının bu değerlendirme türlerini “sık sık” kullanılmasını tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulgu Acar ve Anıl (2009) tarafından yapılmış olan çalışmanın sınıf öğretmenlerinin, performans değerlendirme ve gelişim dosyası gibi öğrenci rolü ve sorumluklarının ön planda olduğu değerlendirme türlerini sıklıkla kullandıkları bulgusu ile paralellik göstermektedir. Birgin ve Gürbüz (2008) de benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Benzer şekilde Güven (2001)’ in 120 sınıf öğretmeniyle yaptığı çalışmada öğretmenlerin % 77 gibi önemli bir çoğunluğunun ölçme ve değerlendirme uygulamalarında ve bu alandaki bilgi ve beceriler açısından kendilerini yeterli gördükleri ifade edilmektedir.

Sınav alma, notlandırma ve raporlaştırmaya ilişkin değerlendirme türleri tercihleri incelendiğinde öğretmen adaylarını genel olarak süreci kapsayan bir değerlendirme yapılmasını tercih ettikleri görülmektedir. Bu değerlendirme gerçekleştirilirken alternatif değerlendirme tekniklerinin “sık sık” kullanılmasını tercih ettikleri görülmektedir. Bu alt boyutta da yine okul öncesi öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının, diğer programlara devam eden öğretmen adaylarına göre daha düşük düzeyde bu tür değerlendirmeleri tercih ettikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme *temel kavramları* konusunda genel olarak kendilerini “orta düzeyde” yeterli gördükleri görülmektedir. Bununla birlikte Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarına devam eden öğretmen adaylarının ise kendilerini temel kavramlar konusunda “yeterli” gördükleri belirlenmiştir. Burada da yine güdülenme düzeylerinin kendilerini yeterli hissetmede farklılıkların oluşmasına neden olduğu düşünülebilir.

Ölçme teknikleri konusunda, öğretmen adayları genel olarak kendilerini “yeterli” görürken, Sosyal Bilgiler öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının kendilerini “orta düzeyde yeterli” gördükleri belirlenmiştir.

İstatistiksel çözümleme ve raporlaştırma konusunda öğretmen adaylarının genel olarak kendilerini “orta düzeyde” yeterli gördükleri belirlenmiştir. Bunun yanında “yeterli” düzeyinde olmasa da Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği programlarına devam eden öğretmen adaylarının *istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma* konusundaki yeterlik algısı ortalamalarının diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak; diğer programlara devam eden öğretmen adaylarına göre Sınıf Öğretmenliği ile Fen Bilgisi Öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının istatistiksel çözümlerinin gerektirdiği matematiksel becerilere daha yatkın oldukları düşünülebilir.

Bu çalışmanın sonuçları dikkate alındığında, öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri konusunda daha fazla bilgilendirilmeleri gerektiği ve yeterlik algı düzeylerinin artırılabilmesi için de öğretmen adaylarına

Ölçme ve değerlendirme konusunda daha fazla uygulama yapma fırsatı sunulması gerektiği düşünülmektedir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, öğretmen adaylarının değerlendirme tercihlerinin nedenlerinin sorgulanacağı nitel bir araştırma yapılabilir. Çünkü değerlendirme tercihlerini etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Bununla birlikte, değerlendirme tercihleri gerekçelerinin, devam edilen programa göre nasıl farklılaştığını betimleyen çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Acar, M. ve Anıl, D. (2009). Sınıf öğretmenlerinin performans değerlendirme sürecindeki değerlendirme yöntemlerini kullanabilme yeterlikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *TÜBAV Bilim Dergisi*.2(3), 354-363.
- Birenbaum, M. (2007). Assessment and instruction preferences and their relationship with test anxiety and learning strategies. *Higher Education*. 53, 749-768.
- Birgin, O. ve Gürbüz, R. (2008).Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.20 (2), 163
- Çoklar, AN. Ve Odabaşı, HF. (2009). Eğitim teknolojisi standartları açısından öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme özyeterliklerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27,1-16.
- Gelbal, S. ve Kellecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 33,135-145.
- Gülbahar, Y. ve Büyüköztürk, Ş.(2008). Değerlendirme tercihleri ölçeğinin türkçe' ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 35, 148-161.
- Güven, S. (2001, Haziran). Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmede kullandıkları yöntem ve tekniklerin belirlenmesi. *10. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bolu*.
- Gözütok, D., Akgün, ÖE ve Karacaoğlu, C. (2005, Kasım). İlköğretim programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi. *Yeni İlköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu* (s.17-39).Kayseri.
- Karaca, E. (2004). *Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerine ilişkin algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Kilmen, S., Akın-Kösterelioğlu, M. & Kösterelioğlu, İ. (2007). Öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme araç ve yaklaşımlarına ilişkin yeterlik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(1), 129-140.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2002). *Öğretmen yeterlikleri*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2004). *İlköğretim Okulu Matematik Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Nartgün, Z.(2008). Öğretmen adayları için ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algısı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.8 (2), 85-94.
- Segers, M., Dochy, F. & Cascallar, E. (2003). The era of assessment engineering: changing perspectives on teaching and learning and the role of new modes of assessment. Segers, M., Dochy, F. & Cascallar, E., (Eds), *Optimising new modes of assesment: In search of qualities and standarts*, içinde (s.1-12). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Struyven, K., Dochy, F., & Janssens, S. (2005). Students' Perceptions about Evaluation and Assessment in Higher Education: A Review. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 30 (4), 325-341.

- Turgut, MF. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Van de Watering, G., Gijbels, D., Dochy, F. & Van der Rijt, J. (2008). Students' assessment preferences, perceptions of assessment and their relationships to study results. *High Education*.56, 645-658.
- Yapıcı, M. ve Demirdelen, C. (2007). İlköğretim 4. sınıf programına ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 6(2), 204- 212.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkın, B., Yıldız, N. ve Girmen, P. (2005, Kasım). Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi: Eskişehir ili örneği. *Yeni İlköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu*, (s. 50-63). Kayseri.
- Yetkin, D. ve Daşcan, Ö. (2006). *Son Değişikliklerle İlköğretim Programı: 1-5 Sınıflar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Semerci, Ç. (2006). İlköğretimde (6., 7., 8.sınıflar) öğretmen ve öğrencilerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri (Diyarbakır ve Elazığ İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.16(2), 83-95.
- YÖK (1998). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetiştirme_lisans/giris.doc